

PRILOZI ZA ISTRAŽIVANJE HRVATSKE FILOZOFSKE BAŠTINE 17—18/1983,
19—20/1984, 21—22/1985.

Decenijska opstojnost filozofskog polugodišnjaka *Prilozi za istraživanje hrvatske filozofske baštine* (dalje: *Prilozi*) pruža već mogućnosti, i pored parcijalnih doprinosa na području povijesti filozofije i graničnih disciplina, za sagledavanje opravdanosti njegova pokretanja: istraživanja i proučavanja ukupnosti naše kulturne baštine i značenja što ga ima tradicija i tradicijsko mišljenje. Tu tradiciju tek valja stjecati kao pozitivno nasljeđe vrednota kako za pojedinca tako i za društvo u cjelini. Za to oživljavanje nasljeđa odnosno udjela u doprinosu hrvatske nacije duhovnom bogatstvu Evrope nemalena je zasluga suradnika sa stranica ovoga časopisa tijekom proteklih deset godina. Sa svom sviješću o kašnjenju i diskontinuitetu filozofskog rada ali i velike zadaće koja predstoji ne samo našim nego i idućim naraštajima oko utvrđivanja i rasvjetljavanja bogatstva naše filozofije, sumom predstavljenog, autori-istraživači načeli su mnogo toga od dosad nepoznate, neistražene građe, uočili nove aspekte i dimenzije već poznatoga, zacrtali smjernice onoga čemu još nedostaju ocjene i prosudbe. Umnogomu i oni radovi koji još nemaju karakter kompletne interpretacije i integralnih uvida, nego skica temeljnih problema, i ba-zičnih istraživanja-pionirskih radova, od velike su važnosti za razumijevanje razvoja filozofske misli: primjerice je to prikaz filozofskog karaktera darvinističke teorije i njezinih odjeka u političkoj, socijalnoj, antropološkoj sferi i recepcije darvinizma u Hrvata, spoznajno-teorijske, historijske i ideološke osnove hrvatskog darvinizma u obradi Josipa Balabančića (Krešimir Čvrljak, *Prodori recepcija Darwinove teorije u Hrvata do 1918*, *Prilozi*, 21—22). Ili, osvjetljavanje sudbina nekih djela i njihove prosudbe tijekom stoljeća (*isti*, Natko Nodilo i njegova rekonstrukcija hrvatskog i srpskog pravovjerenja, *Prilozi*, 19—20/1984), te značenja djela za razumijevanje i čitavih razdoblja, nadalje pokušaji novih vrednovanja i klasifikacije stilematičkih formacija i razdoblja (Zlatko Posavac, primjerice, dugogodišnjim istraživanjem posebno hrvatske estetičke refleksije, u svjetlosti novih kritičkih prosudbi donosi novine u pitanjima periodizacije hrvatske književnosti i fenomenu estetičkog, v. *Heteronomna poetika Adolfa Vebera Tkalčevića*, *Prilozi*, 19—20/1984; *Estetički horizonti Mirka Bogovića*, *Prilozi*, 17—18/1983). Bilo da se radi o već poznatim autorima (F. Vrančić, A. Dorotić, R. Bošković i drugi), ili onima kojih je djelo još neistraženo, istraživači koji svoje radove posvećuju nekim manje obrađenim aspektima njihova djela (Srećko Kovač, Damir Barbarić, Genoveva Slade i dr.) doprinose historiografiji nacionalne filozofije. Bilo da je riječ o onima koje već opsežno obrađuju pregledi hrvatske književnosti, poput M. Marulića ili Fr. Markovića, ili onima o kojima tek valja pripremiti monografske obrade, *Prilozi* objavljuju radove o određenim problemima i djeatnostima mislilaca na osnovi nekih manje obrađenih elemenata (Dunja Tot, Kazališne kritike Franje pl. Markovića, *Prilozi*, 19—20/1984; Vladimir Filipović, Osnovi etičko-filozofske orijentacije Marka Marulića, *Prilozi*, 17—18/1983). Uz doprinose koje su već dali marni istraživači životnih djela nekih naših mislilaca i koji su utvrdili ili sabrali većinu njihovih djela, budući da još uvijek izostaje sustavno sabranih i kritički obrađenih cjelovitih opusa naših filozofa, radovi u *Prilozima* idu tragom provjera, utvrđivanja i ocjenjivanja pojedinosti, zasnovanih na istraživanju arhivske građe, manje poznatih ostavština i bibliotečnih fundusa. Prikazi određenih pojava ili pokreta, razdoblja naše kulturne povijesti (Ivan Pederin, Fiziokratski pokret u Dalmaciji, *Prilozi*, 19—20/1984; Franjo Zenko, Filozofijska tradicija i pojava tiskane knjige u Hrvata, *Prilozi*, 19—20/1984), osnova- ma domaće znanstvene historiografije (Ljerka Schiffler, *Filozofija grada*, *Prilozi*, 21—22/1985), pridružuju se kulturološkim studijama koje nose obilježje sintetičkih pokušaja. Od najranijih početaka filozofiranja do razvijene spekulacije

mislilaca kao što su Bošković, Petrić i drugi, genezu i razvoj filozofskog mišljenja moguće je, zahvaljujući pojedincima istraživačima na stranicama *Priloga* rekonstruirati, dopuniti i provjeriti. Prezentiranje arhivske strane građe pomaže rekonosciranju i identifikaciji naše duhovne prošlosti (Mirko Dražen Grmek, Arhivski podaci o doktorskoj promociji zadarskog učenjaka Federika Grisogona, *Prilozi*, 21—22/1985; Damir Barbarić, Značenje Sveučilišta u Padovi za obrazovanje naših humanista, *Prilozi*, 17—18/1983), utvrđivanju mjesta i značenja naših mislilaca u općem kulturnom dijalogu s Evropom, njihova utjecaja i veza s pojedincima i krugovima, konačno razine i stupnja izvornosti njihovih djela. Primjerice prikaz kulturno-povijesnog značenja M. Vlačića-Ilirika, F. Grisogona, P. Skalića, I. Stojkovića i njihove aktualnosti u radovima naših stranih autora (Marija Brida, Erna Banić-Pajnić, Mihaela Girardi-Karšulin, Ernesto Grassi) osvjetljaju neke specifičnosti domaće filozofske tradicije, kao i pojedinaца kojih djelo katkada imade primarno dokumentarno-povijesno-filozofsku važnost.

U okviru problemskih prikaza (povijesno-filozofsko značenje platoničke tradicije i neoplatonizma za domaću filozofsku baštinu, npr. prikazi djela W. Beierwaltesa, F. Romana, W. Wielanda) ulaze i redoviti kratki no i poticajni prikazi novih bibliografskih jedinica koji se na neki način, bilo posredno bilo izravno odnose na domaću tematiku (studije kulturnih i društvenih fenomena ranijih stoljeća, iz pera poznavalaca medijevistike, humanističke misli i renesanse) s jedinstvenim predznakom: otkrivanja prošlosti. Tu izdvajamo prikaze talijanske političke misli razdoblja protureformacije autora R. de Mattei, korijena renesanse vrsnog poznavaoца medijevistike i renesanse W. Ullmanna, te prikaze novije literature o M. Vlačiću Iliriku, za kojeg je pojačano zanimanje u posljednjih dvadeset godina i koji je predmetom mnogih znanstvenih radova, disertacija i skupova, posebice njegovo povijesno djelo — O. Olson, H. Scheible, A. Bilokapić, nadalje prikaze temeljnih djela u domaćoj bibliografiji: izdavački pothvat prijevoda predsokratovaca 1983. g. i dvotomne sinteze povijesti egzaktnih znanosti u Hrvata Zarka Dadića, 1982, problematike relevantne i za povijest filozofije, plod autorova dugogodišnjega bavljenja prirodnoznanstvenom baštinom.

Jedan od filozofski relevantnih problema, kojem su *Prilozi* već obraćali pažnju, jest istraživanje filozofske terminologije: u ova tri dvobroja dva priloga obrađuju spomenuto pitanje: jedan prikazuje leksikografsku građu, razvijenost hrvatskog jezika u 18. stoljeću i u tom kontekstu, značenje doprinosa Lanosovićeve četverojezična (hrvatsko-njemačko-latinsko-talijanskog) rječnika, posebice filozofskih pojmova Lanosovićevih i značenje Lanosovićeve leksikografskog rada za razvoj i sudbinu hrvatske filozofije i hrvatske filozofske terminologije. Jednako i analize suvremene filozofske terminologije predmet su bavljenja nekih autora, i u tom su smislu zanimljive reference na prevoditeljska rješenja nekih fundamentalnih pojmova Heideggerove filozofije unutar hrvatskoga jezičnog područja (Vesna Batovanja, *Prilozi*, 21—22/1985), to više što za takvu analizu predstoje realne osnove kod do danas osam prevodilaca Heideggerova djela.

Posebnu cjelinu čine tekstovi-izlaganja sa skupa 1985. g., posvećena uspomeni na život i djelo Vladimira Filipovića (*Prilozi*, 21—22/1985. s objavljenim priložima jednog dijela referenata sa simpozija) koja osvjetljavaju i ocjenjuju stručno-znanstvenu, nastavničku, znanstveno-filozofsku i općekulturnu djelatnost dugogodišnjega glavnog urednika časopisa, jednog od suosnivača i predsjednika Hrvatskog filozofskog društva te inicijatora projekta Istraživanje povijesti filozofije u naroda Jugoslavije, posebno teorijskog rada na doprinosu hrvatskoga naroda filozofskom nasljeđu Evrope. Obrađujući mnogobrojna područja djelovanja V. Filipovića i obrazlažući motive njegova opredjeljenja, njegov filozofski princip, nadalje izdavačke inicijative (pokretanje biblioteke *Temelji*, u kojoj su izašla djela R. Boškovića i F.

Petrića, organizatorske i stručne zasluge za studij filozofije, njegovi suradnici i učenici kao i poštovaoci, poznavaoi njegova rada (Marija Brida, Žarko Dadić, Heda Festini, Ljerka Schiffler, Ante Vukasović, Franjo Zenko) pridonijeli su i ovim svojim angažmanom realizaciji one ideje koja je vodila i V. Filipovića u pokretanju ovog časopisa, i koju je i sam nerijetko isticao: smislu povijesnosti ljudskog življenja i u tom kontekstu mjesta i uloge neprestana propitivanja baštine naših stvaralaca kao pretpostavke vlastite oživljene tradicije.

I Prilozi kao i nosioci programa istraživanja i publiciranja djela naših stvaralaca nastavljaju započeti naum čuvanja i osvještavanja vrednota vlastita postojanja jednoga naroda.

Ljerka Schiffler

H I S T O R I J S K I
Z B O R N I K

IZDAVAČ: Savez povijesnih društava Hrvatske

REDAKCIJSKI ODBOR

Mirjana GROSS, Zagreb
Ivan KAMPUŠ, Zagreb
Tomislav RAUKAR, Zagreb
Petar STRČIĆ, Zagreb

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK
Ivan KAMPUŠ

LEKTOR I KOREKTOR
Branko ERDELJAC

Adresa uredništva:
Savez povijesnih društava Hrvatske
Zagreb, Filozofski fakultet, Ul. Đure Salaja 3
Časopis izlazi jednom godišnje
Narudžbe šalžite na adresu:
Savez povijesnih društava Hrvatske, Zagreb, Krčka 1
Cijena ovog broja iznosi 3000 din.
Izdavanje časopisa sufinancira
Samoupravna interesna zajednica za znanstveni rad SRH — VII.
Tisak Štamparskog zavoda »Ognjen Prica« u Zagrebu — travanj 1987.